METSÄTALOUS

Tulevaisuuden metsissä kasvavien puiden laatuominaisuuksiin voidaan vaikuttaa entistä enemmän. **PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ SUSANNE HEISKA, METSÄNTUTKIMUSLAITOS**

METSÄSTÄ LYHYESTI

Metsäkoneiden kustannukset ennallaan

Tilastokeskuksen mukaan metsäkoneiden kustannukset olivat toukokuussa lähes samansuuruiset kuin viime vuonna.

Metsätraktoreiden kustannukset nousivat 0,2 prosenttia ja hakkuukoneiden kustannukset laskivat 0,2 prosenttia.

Puutavarayhdistelmän kustannukset nousivat 0,9 prosenttia ja hakkurien laskivat 0,4 prosenttia.

Kustannusten nousuun vaikutti korko- ja kuljetuskustannusten kasvu. Toisaalta niiden kasvua hillitsi erityisesti polttoaineen halpeneminen.

UPM ja WWF Suomi laajentavat yhteistyötään

UPM:n tiedotteen mukaan metsäyhtiö aloittaa monipuolisen yhteistyön ympäristöjärjestö WWF:n kanssa.

Se kattaa puupohjaisten biopolttoaineiden kestävyyden ja kestävän metsätalouden edistämisen Suomessa.

UPM ja WWF ovat jo aiemmin tehneet esimerkiksi lajien suojeluun liittyvää yhteistyötä.

”Olemme iloisia, että UPM on siirtymässä fossiilisista polttoaineista biopolttoaineisiin”, kertoo WWF Suomen pääsihteeri **Liisa Rohweder.**

WWF Suomen kanssa alkavan yhteistyön keskeisenä sisältönä on pohjoisiin havumetsiin pohjautuvien biopolttoaineiden käytön edistäminen, toteaa UPM:n biopolttoaineiden myynnistä vastaava johtaja **Sari Mannonen.**

Yksityismetsien metsävaratiedot kunnittain

Suomen metsäkeskus on koonnut kunnittain yksityismetsien metsävaratiedot. Ne on tarkoitettu metsäalan toimijoiden ja kaikkien suomalaisten käyttöön.

Metsäkeskuksen internetsivuilla julkaistusta taulukosta voi nähdä esimerkiksi puuston määrän sekä puutavaralajeittain että kehitysluokittain eri kuntien alueilla.

Tarkat tilakohtaiset metsävaratiedot annetaan metsäalan toimijoiden käyttöön vain metsänomistajan luvalla.

Metsävaakasovellus auttaa metsänomistajaa

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion Metsävaakasovellus pyrkii helpottamaan metsänomistajan metsänkäsittelyyn liittyviä päätöksiä.

Sovellus auttaa valitsemaan metsänomistajan tavoitteisiin parhaiten sopivan hakkuuvaihtoehdon ja ajankohdan.

Sen ylläpidosta huolehtii Suomen metsäkeskus. Sovellus on ilmainen ja vapaasti kaikkien käytettävissä.

”Käyttö ei edellytä tarkkoja tietoja metsänhoidosta tai tarkasteltavan metsikön puustosta”, kertoo metsän- ja luonnonhoidon asiantuntija **Kalle Vanhatalo**.

Metsävaa’an avulla käyttäjä voi ennakoida metsän kasvua ja tuoton kehitystä. Lisäksi sovelluksen avulla voi arvioida erilaisten hakkuutapojen talous- ja maisemavaikutuksia.

Yksityismetsien liiketulos koheni selvästi viime vuonna

Yksityismetsätalouden liiketulos nousi viime vuonna 17 prosenttia 99 euroon hehtaarilta. Paras tulos saavutettiin Kaakkois-Suomessa 221 euroa hehtaarilta, Lapissa jäätiin 15 euroon.

Yksityismetsien liiketulos kohosi viime vuonna 1,3 miljardiin euroon. Tuloja saatiin 234 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän. Reaalisesti nousu oli 17 prosenttia, kertoo Metsäntutkimuslaitos (Metla).

Reippaasta kohennuksesta huolimatta tulos jäi viime vuonna reaalisesti neljä prosenttia pienemmäksi kuin kymmenen edeltäneen vuoden keskiarvo.

Yksityismetsätalouden liiketulosta paransi viime vuonna lähes ennätyksellinen puukauppojen määrä. Puuta hakattiin 16 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna.

Metlan tutkijan **Esa Uotilan** mukaan puun hinnan nousun vaikutus liiketuloksen paranemiseen oli vähäinen, koska puun hinnoissa ei suurta muutosta tapahtunut viime vuonna.

Yksityismetsätalouden tulot muodostuivat puukaupasta, omaan käyttöön otetusta puutavarasta ja valtion tuesta puuntuotantoon.

Bruttokantorahatuloja yksityismetsistä kertyi 1,6 miljardia euroa. Valtion tukieuroja maksettiin 64 miljoonaa. Puuntuotannon kokonaiskustannukset olivat viime vuonna 359 miljoonaa euroa.

Kaikkien aikojen yli kahden miljardin euron huipputulos yksityismetsissä saavutettiin vuonna 2007, jolloin puukauppoja tehtiin ennätysmäärä. Myös puunhinta oli tuolloin selvästi viime vuotta korkeampi, kun tukin hintapiikki nousi yli 70 euroon kuutiometriltä.

Suuret erot alueittain

Alueittaiset erot liiketuloksissa ovat suuria.

Parhaimpaan tulokseen ylletiin Kaakkois-Suomen metsäkeskuksen alueella, missä hehtaarikohtainen metsämaan liiketulos oli 221 euroa. Lapissa tulos jäi 15 euroon hehtaarilta.

Keskimäärin yksityismetsien liiketulos oli koko maassa 99 euroa hehtaarilta.

Suuret alueittaiset erot selittyvät Uotilan mukaan puun kysynnän vaihtelulla ja myös kalliimman tukin ja halvemman kuitupuun osuuksilla puukaupoissa.

”Lapissa puun kysyntä on vähentynyt kapasiteetin sulkemisten jälkeen. Lapissa tukin osuus puukaupoissa on myös selvästi pienempi kuin Etelä-Suomessa”, Uotila sanoo.

Tavoite vielä kaukana

Kansallisessa metsäohjelmassa 2015 asetettiin vuonna 2010 yksityismetsien liiketulostavoitteeksi vähintään 110 euroa hehtaarilta. Siihen ei viime vuosina ole ylletty.

Metsäveromuutoksen siirtymäkaudella 1993–2005 tavoitteesta jäätiin reaalisesti keskimäärin viisi prosenttia, mutta vuosina 2008–2012 ero oli keskimäärin yli 20 prosenttia. Vuonna 2013 tavoitteesta jäätiin 10 prosenttia.

”Vuoden 2013 liiketuloksen ja 2014 alkuvuoden kehityksen perusteella näyttää siltä, että pitkään jatkunut yksityismetsätalouden tulojen alenemisen trendi olisi taittumassa”, Uotila sanoo.

JUHA KAIHLANEN

Yksityismetsätalouden liiketulos 2013 metsäkeskuksittain

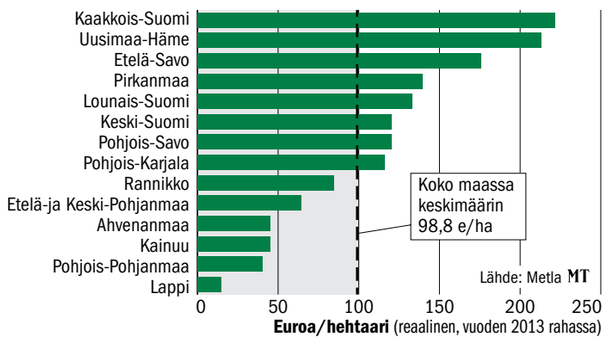

Yksityismetsätalouden tulot, menot ja liiketulos 1995–2013

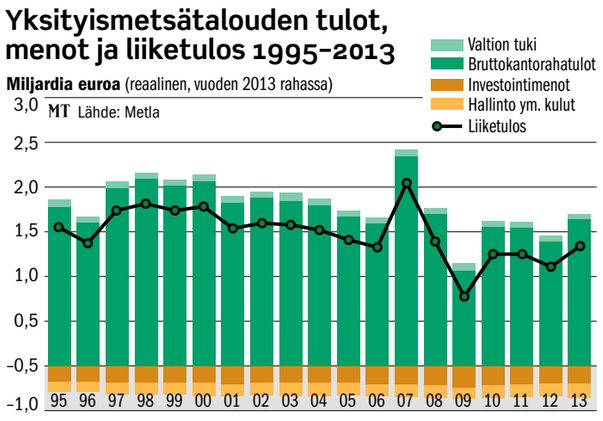

Ensimmäiset solukkokuuset on istutettu Punkaharjulla

Taimituotannossa tavoitteina pidetään tehokkuutta ja tasalaatuisuutta

TEIJO NIKKANEN

Punkaharjulla sijaitsee tutkimuspuisto, jossa nyt seurataan väliokuusista jalostettujen taimien kasvua Itä-Suomen olosuhteissa. Tutkimusalaa on vajaat kaksi hehtaaria.

JOENSUU (MT)

Kuusen solukkoviljelyä kehitetään taimituotannon ja metsänviljelyn tarpeisiin Metlan Punkaharjun toimipaikassa. Ensimmäiset solukkokuuset on juuri saatu istutettua noin kahden hehtaarin alalle.

Solukkolisäyksessä käytetään jalostusohjelman huippukuusien risteytyksestä saatua solukkoa. Sitä monistetaan kasvualustalla, jonka hormoni- ja ravinnekoostumusta säätelemällä solukko saadaan kehittymään pieneksi taimeksi.

”Menetelmän etu on, että sillä voidaan tuottaa tehokkaasti perimältään yhtäläisiä ja tasalaatuisia taimia”, sanoo projektipäällikkö **Susanne Heiska** Metsäntutkimuslaitoksesta (Metlasta).

Muutamassa kuukaudessa grammasta solukkoa saadaan kasvamaan jopa 50–100 pientä tainta.

Kun lisäysaineisto on peräisin ominaisuuksiltaan tunnettujen puiden kontrolloiduista risteytyksistä, perimä tunnetaan tarkasti.

”Tämä mahdollistaa vuosikymmenten jalostustyön tulosten saamisen entistä nopeammin käytännön metsänviljelyyn. Tulevaisuuden metsissä kasvavien puiden laatuominaisuuksiin voidaan vaikuttaa entistä enemmän”, Heiska kuvaa kokeilun käytännön merkitystä.

Ruotsissa pidemmällä

Menetelmät havupuiden solukkoviljelyyn on kehitetty jo kymmenen vuotta sitten, mutta toistaiseksi ne ovat vaatineet liikaa käsityötä soveltuakseen taimien kaupalliseen tuotantoon.

Nyt kuusen solukkoviljelyn työvaiheet on saatu ketjutettua prosessiksi, jolla taimia voidaan tuottaa vaikka ympäri vuoden.

”Naapurimaassa Ruotsissa ollaan kuitenkin harppaus Suomea edellä. Siellä Skogforsk kokeilee solukkoviljelymenetelmien käyttöä osana kuusen jalostusta”, kertoo äskettäin kokousmatkalta Ruotsista palannut Heiska.

Ruotsissa on kehitetty jo massatuotantomenetelmiä ja automaatiotakin Swe Tree Technologies -yhtiössä.

”Meillä käytössä olevat kiinteät kasvatusalustat on siellä korvattu liuoksella. Solukko laitetaan kasvatusastiaan, jossa sitä monistetaan. Kun solukkoa on saatu kasvatettua haluttu määrä, se saadaan kypsymään alkioiksi muuttamalla systeemissä virtaavan nesteen koostumusta.”

Matkan varrella alkiot luokitellaan optisen sensorin ja hahmontunnistussovelluksen avulla. Parhaat alkiot päätyvät kuljettimelta idätysalustalle, jolla ne saadaan vihertämään ja kasvattamaan juuret.

Pikkuruisten taimien koulinta ei vielä Ruotsissakaan onnistu koneellisesti, vaan siihen tarvitaan käsityötä.

Edessä vuosien tarkkailu

Vuosina 2011 ja 2012 tehdyistä hyvien ykkös- ja kakkosvyöhykkeen kuusiyksilöiden risteytyksistä on tuotettu jalostuslinjoja, joista parhaat on valittu jatkoon laboratoriokasvatettavuuden perusteella.

Linjoista on kasvatettu taimia, jotka ovat nyt 2-vuotiaita.

”Nämä taimet pääsivät tänä kesänä ensimmäisiin solukkokuusen kenttäkokeisiin, joissa niiden kasvua, kasvurytmiä ja terveyttä tarkkaillaan usean vuoden ajan. Havaintojen perusteella linjoista valitaan parhaat ja rekisteröidään metsänviljelyaineistoksi”, Heiska kertoo.

LIISA YLI-KETOLA

UUTISTAUSTA

Ei näin, Sodankylä

Silmiini osui Sodankylän kunnan hanke tulla biotalouden suunnannäyttäjäksi Suomessa, mutta myös Euroopan unionissa.

Teksti julkaistiin epämääräisehkössä ”lehden välissä” -julkaisussa nimeltään Elinvoimainen Suomi, jonka on tehnyt Calcus Group.

Julkaisun teksti on sinänsä järkevää, mutta – kauniisti sanoen – valitettavan etäällä siitä, mistä Euroopan unionissa puhutaan. Tekstin mukaan Sodankylän biotaloushankkeet ovat lähiruoassa ja puun polttamisessa. Ruoasta en tiedä, mutta jos puun käyttö tähtää pelkkään polttoon, sillä ei saa mainesijaa ainakaan Brysselissä.

Samanlaisia ajatuksia toivat mieleeni Teknologian kehittämiskeskus VTT ja Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT, kun ne julkaisivat selvityksen, jonka mukaan biopolttoaineiden – esimerkiksi puudieselin – käyttö on Suomelle edullisin tapa saavuttaa unionin vuoteen 2030 tähtäävän energiapaketin tavoitteet.

Onko puun hinta tärkein?

Unionissa aletaan ottaa tosissaan se, minkä me Suomen metsäsektorilla olemme osanneet jo kauan. Brysselissä käytetään sanaparia ”cascade use”, jota en valitettavasti osaa suomentaa ”kaskadikäyttöä” paremmin. Se kuitenkin tarkoittaa sitä, että esimerkiksi puu pitäisi aina ensisijaisesti käyttää materiaalina ja polttaa energiaksi vasta muun käytön jälkeen.

Tällaista kaskadikäyttöä pidetään metsäsektorin vahvuutena, mitä se onkin. Metsäsektorilla ei vain ole tätä oikein oivallettu.

Viisaan luonnonvarapolitiikan kannalta kaskadikäyttö on itsestään selvää. Meidän metsäsektorillemme se on kuitenkin tullut lähinnä tarpeesta hyödyntää sivuvirtoja.

Periaatteellista puolta ei ole ajateltu. Niinpä on jouduttu tilanteeseen, missä esimerkiksi metsänomistajien etujärjestön mukaan metsänomistajalla on lähes perustuslaillinen oikeus saada myydä puu juuri sille, joka siitä eniten maksaa.

Maanteiden puudiesel on vain välivaihe

Tätä oikeutta on vaikea kiistää, varsinkin jos on kyse yksittäisestä metsänomistajasta. Mutta eikö silti pitäisi ottaa huomioon myös kansantalous, tai kestävä kehitys.

Voi tietenkin ajatella niin – ja itsekin olen tätä mieltä – että jos kestävä kehitys todella on tärkeää, sen pitäisi näkyä myös hinnoissa. Toisin sanoen sen, että puuta voidaan käyttää ensiksi tuotteina ja sitten vielä energianlähteenäkin, tulisi lisätä ostajan maksukykyä.

Tämän pitäisi tarkoittaa sitä, että massa- ja paperitehtaat ja sahat pystyisivät maksamaan puusta enemmän kuin polttolaitokset. Toistaiseksi näin lienee ollutkin, mutta säilyykö tilanne? Miten siihen vaikuttavat esimerkiksi erilaiset valtion tuet?

Missään tapauksessa en kuitenkaan usko, että esimerkiksi maantieliikenteen niin sanottu biokomponentti voitaisiin kovinkaan pitkään täyttää puudieselillä, monestakin syystä.

Ensinnä, maantiellä voi ajaa sähkölläkin. Toiseksi, ilmassa ja esimerkiksi metsätyömailla ei voi.

Tästä seuraa, että jos uusiutuvuus todellakin katsotaan välttämättömäksi, esimerkiksi lentoyhtiöiden ja puunkorjuuyritysten maksuhalu – kenties myös -kyky – on aivan toista luokkaa kuin tavallisella volkkarikuskilla.

HANNES MÄNTYRANTA on Suomen Metsäyhdistyksen viestinnän suunnittelija.

Pellettien tuotanto alkaa Ilomantsissa

Vapo käynnistää Ilomantsin pellettitehtaan ja aloittaa henkilöstön palkkaamisen. Vapo ja Ilomantsin Lämpö Oy ovat sopineet muutoksista energiayhteistyössä. Tavoitteena on saada tehdas käyntiin syksyllä.

Vapon Lämpö ja sähkö -liiketoiminta-alueen johtajan **Markus Hassisen** mukaan käynnistämisen suorat työllisyysvaikutukset voimalaitoksella ja pellettitehtaalla ovat vähintään seitsemän työpaikkaa. Lisäksi polttoaineketju työllistää arviolta parikymmentä ihmistä, minkä päälle tulevat vielä työllisyysvaikutukset pellettitehtaan lopputuotekuljetuksissa.

Raaka-aine pellettitehtaalle saadaan pääasiassa Vapon Lieksan ja Nurmeksen sahoilta. Tavoitteena on tuottaa ensi vuonna noin 40 000 tonnia pellettejä, Vapo kertoo tiedotteessaan.

Pysähdyksissä olleiden voimalaitoksen ja pellettitehtaan käynnistymisen mahdollistaa Hassisen mukaan Vapon ja Ilomantsin Lämpö Oy:n välisen kaukolämpösopimuksen ehtojen muutos sekä kotimaisen pellettikysynnän kasvu.

Vanhoin sopimusehdoin ja vanhoilla kattiloilla Ilomantsille tuotettu kaukolämpö oli Vapolle tappiollista. Ilman pellettitehtaan tarvitsemaa energiaa ei samalla tontilla sijaitsevaa suhteellisen uutta voimalaitosta voitu käyttää. Lämpö jouduttiin tuottamaan kahdella pienemmällä ja käyttöikänsä lopussa olevalla kattilalla, joissa öljyä paloi paljon huippukuormilla.

Uudessa sopimuksessa Ilomantsin kaukolämmön hinta nousee ensi vuoden loppuun mennessä asteittain kuitenkin niin, että kaukolämmön hinta keskeisille kuluttajaryhmille jää alle Suomen keskiarvon.

Ilomantsin kunnanjohtajan **Markku Lappalaisen** mukaan kunta on hakenut ratkaisua pellettitehtaan käynnistämiseen. Hän kehuu ratkaisua erityisesti työllisyyden ja yrittäjyyden kannalta.

”Syntynyt ratkaisu vahvistaa elinkeinoelämää Ilomantsissa, mutta samalla se tekee entistä tarpeellisemmaksi myös maantie- ja rautatieinfran korjaamisen”, Lappalainen sanoo.

JUHA KAIHLANEN